

**НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ
У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ ТА КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ**

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ
функціонування ринку природного газу
за IV квартал 2018 року

2018

Статтею 20 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» передбачені повноваження НКРЕКП щодо здійснення моніторингу, зокрема, функціонування ринку природного газу, який забезпечується шляхом проведення аналізу та оцінки ряду параметрів (показників).

Ці результати підготовлено на виконання вимог статті 24 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», статті 4 Закону України «Про ринок природного газу», а також постанови НКРЕКП від 14.09.2017 № 1120 «Про затвердження Порядку здійснення Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, моніторингу ринків у сферах енергетики та комунальних послуг».

Інформація в цих результатах сформована на основі даних, отриманих НКРЕКП від суб'єктів ринку природного газу відповідно до затверджених форм звітності та на офіційні запити НКРЕКП протягом періоду моніторингу. Отримані дані можуть бути змінені (відкориговані) суб'єктами ринку природного газу після завершення періоду моніторингу.

Ціни, наведені в цих результатах, є середньозваженими.

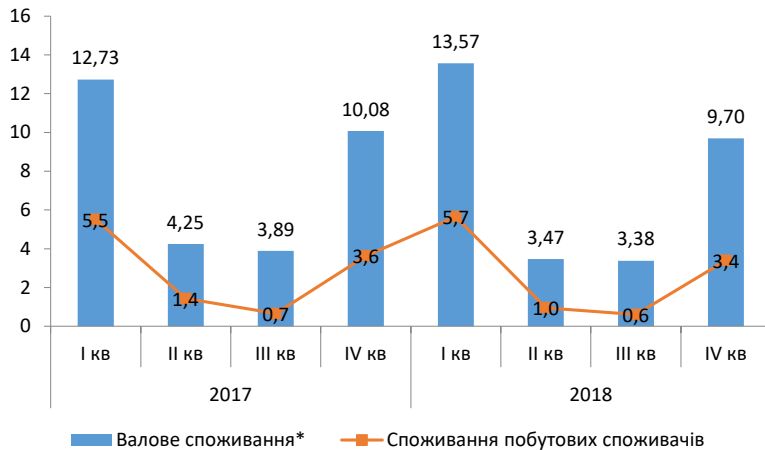
Зміст

1. Загальний опис ринку природного газу	4
1.1. Споживання.....	4
1.2. Видобуток	5
1.3. Імпорт.....	5
1.4. Зберігання.....	7
2. Оптовий ринок природного газу України	7
3. Роздрібний ринок природного газу України	11
4. Короткий огляд європейських газових ринків у III кварталі 2018 року	14

1. Загальний опис ринку природного газу

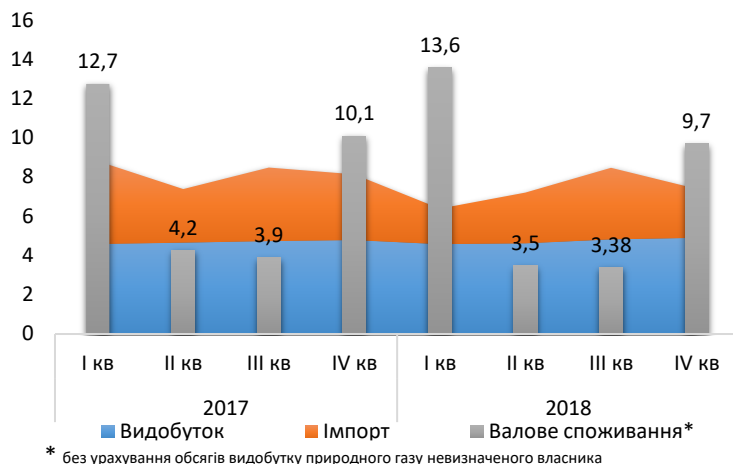
1.1. Споживання

У IV кварталі 2018 року обсяг валового споживання природного газу становив 9,7 млрд м³, що майже у три рази більше в порівнянні з III кварталом 2018 року та на 4 % менше ніж у IV кварталі 2017 року (рис. 1.1). Водночас у IV кварталі 2018 року як і в IV кварталі 2017 року частка обсягу споживання побутових споживачів у загальному обсязі валового споживання складала 35 %,

* без урахування обсягів видобутку природного газу невизначеного власника

Рис. 1.1. Динаміка обсягів валового споживання та споживання побутових споживачів, млрд м³

* без урахування обсягів видобутку природного газу невизначеного власника

Рис. 1.2. Динаміка обсягів споживання, видобутку та імпорту природного газу, млрд м³

період підвищеного споживання (рис. 1.2). У цілому за чотири квартали 2018 року з газосховищ було відібрано на 818 млн м³ природного газу більше ніж закачано. У 2017 році ситуація була протилежною: закачано на 2,71 млрд м³ природного газу більше ніж відібрано, що пов'язано з надлишком природного газу, який надійшов на ринок. Слід зазначити, що оскільки обсяги видобутку природного газу суттєво не відрізняються у 2017 – 2018 роках, такий надлишок у 2017 році утворився за рахунок обсягів імпортованого природного газу (14,1 млрд м³). У 2018 році обсяги імпорту та видобутку природного газу становили 98 % обсягів валового споживання.

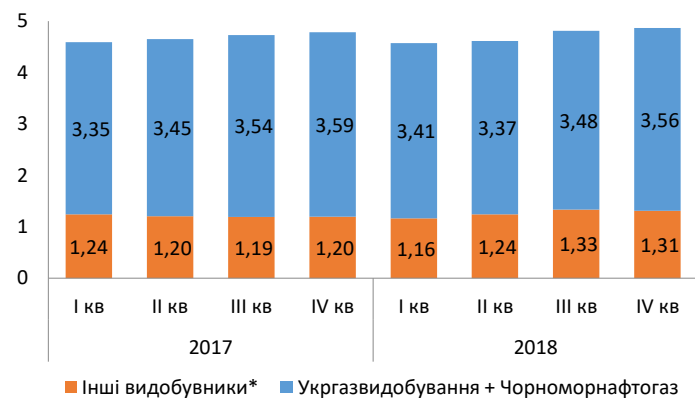
1.2. Видобуток

Обсяг видобутку¹ природного газу після падіння в I кварталі 2018 року (на 4 %) продовжував зростати протягом 2018 року та в IV кварталі становив 4,87 млрд м³, що на 1 % (або на 57,3 млн м³) більше в порівнянні з попереднім кварталом та на 2 % (або на 84,6 млн м³) більше в порівнянні з IV кварталом 2017 року (рис. 1.3). У цілому у 2018 році сумарні обсяги видобутку² становили 19,28 млрд м³, що на 1 % менше у порівнянні з попереднім роком.

Обсяг видобутку природного газу АТ «Укргазвидобування» та АТ «ДАТ «Чорноморнафтогаз» у IV кварталі 2018 року зріс на 2 % (або на 83,7 млн м³) у порівнянні з III кварталом 2018 року та становив 3,56 млрд м³, що на 1 % (або на 26 млн м³) менше ніж у відповідному кварталі 2017 року.

У той же час у IV кварталі 2018 року об'єм видобутку природного газу іншими видобувниками зменшився на 2 % (або на 26 млн м³) у порівнянні з III кварталом 2018 року та збільшився приблизно на 9 % (або на 111 млн м³) порівняно з аналогічним періодом 2017 року.

Слід також зазначити, що частка інших видобувників у загальному обсязі видобутку природного газу з початку 2018 року поступово збільшувалась, а в IV кварталі зменшилась і становила 27 %, що на 2 п. п. більше порівняно з аналогічним періодом попереднього року.

* без урахування видобутку природного газу невизначених власників

Рис. 1.3. Динаміка обсягів видобутку природного газу в розрізі видобувників, млрд м³

1.3. Імпорт

Рис. 1.4. Динаміка обсягів імпорту та зберігання природного газу, млрд м³

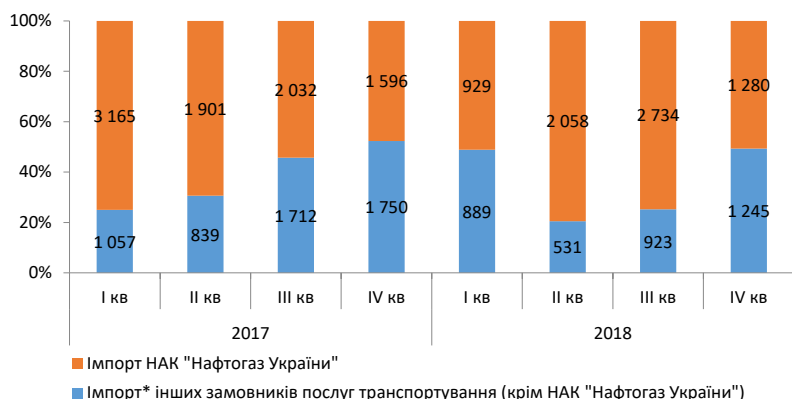
Обсяг імпорту природного газу в IV кварталі 2018 року становив 2,5 млрд м³, що на 31 % менше ніж у попередньому кварталі та на 25 % менше ніж у IV кварталі 2017 року (рис. 1.4). Водночас обсяг природного газу, який зберігався в газосховищах станом на кінець IV кварталу 2018 року, знизився на 14 % у порівнянні з кінцем III кварталу 2018 року та на 6 % порівняно з IV кварталом 2017 року. Таким чином, в умовах зменшення обсягів імпорту природного газу попит на природний газ у IV кварталі 2018 та 2017 років забезпечувався за рахунок відбору

природного газу з газосховищ. У цілому зростання обсягів імпорту протягом 2018 року спостерігалось лише у II та III кварталах, що пов'язано в першу чергу із необхідністю відновлення запасів газу, що зберігався в газосховищах, для забезпечення попиту в період збільшеного споживання (опалювальний період).

¹ товарний природний газ

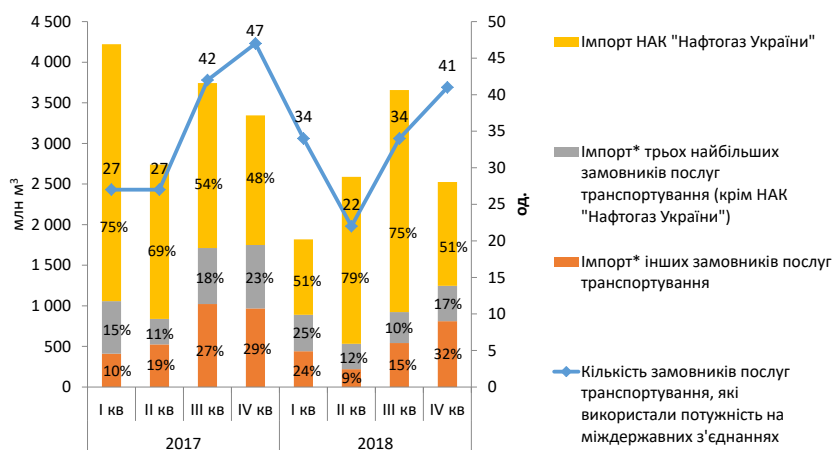
² з урахуванням обсягів видобутку природного газу невизначених власників

Обсяг імпорту природного газу НАК «Нафтогаз України» в IV кварталі 2018 року склав 1 280 млн м³, що приблизно вдвічі менше ніж у попередньому кварталі та на 20 % менше ніж у IV кварталі 2017 року (рис. 1.5). Обсяг імпорту іншими замовниками послуг транспортування (крім НАК «Нафтогаз України») в IV кварталі 2018 року збільшився на 35 % порівняно з попереднім кварталом, проте знизився на 29 % порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Частка імпорту природного газу НАК «Нафтогаз України» в загальному обсязі імпорту України зменшилась у IV кварталі 2018 року порівняно з попереднім кварталом на 24 п. п. та становила 51 % (48 % у IV кварталі 2017 року). Однак у цілому по року частка імпорту природного газу НАК «Нафтогаз України» в загальному обсязі імпорту України зростає на 4 п. п. – із 62 % у 2017 році до 66 % у 2018 році і була найбільшою у II та III кварталах (у середньому 77 %). Водночас протягом 2018 року частка інших замовників послуг транспортування (крім НАК «Нафтогаз України») найбільшою була в I та IV кварталах – 49 % у середньому.

* з урахуванням протранспортованого природного газу в режимі митного складу

Рис. 1.5 Динаміка обсягів імпорту природного газу НАК «Нафтогаз України» та інших, млн м³

* з урахуванням протранспортованого природного газу в режимі митного складу

Рис. 1.6. Використання замовниками послуг транспортування міждержавних з'єднань у динаміці

III кварталі 2018 року, 23 % у IV кварталі 2017 року) (рис. 1.6). Водночас у цілому по року їх частка зменшилась на 2 п. п. – із 17 % у 2017 році до 15 % у 2018 році.

Частка імпорту всіх інших замовників послуг транспортування на міждержавних з'єднаннях у загальному обсязі імпорту в IV кварталі 2018 року зростає на 17 п. п. у порівнянні з попереднім кварталом та зростає на 3 п. п. порівняно з IV кварталом 2017 року і становила 32 %. Проте в цілому по року їх частка зменшилась на 2 п. п. – із 21 % у 2017 році до 19 % у 2018 році.

Крім цього, у VI кварталі 2018 року 41 замовник послуг транспортування використовував потужність на міждержавних з'єднаннях для транспортування природного газу з-за кордону в напрямку країни ЄС – Україна, що на 7 замовників більше порівняно з попереднім кварталом (34 замовники), проте на 6 менше порівняно з аналогічним періодом 2017 року (47 замовників).

1.4. Зберігання

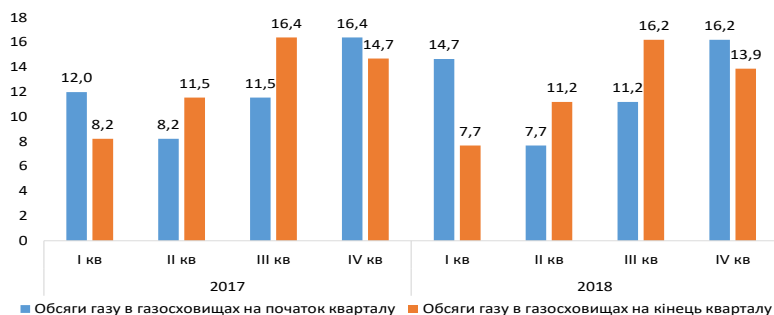

Рис. 1.7. Динаміка обсягів природного газу, що зберігалися в газосховищах, млрд м³

на 2,3 млрд м³ (14 %) менше ніж на кінець III кварталу 2018 року та на 0,8 млрд м³ (6 %) менше ніж у відповідному періоді 2017 року.

Таким чином, для забезпечення попиту споживачів на природний газ у IV кварталі 2018 року з газосховищ було відібрано на 2,3 млрд м³ природного газу більше ніж закачано, а у IV кварталі 2017 року аналогічний показник становив 1,7 млрд м³.

Станом на початок IV кварталу 2018 року в підземних сховищах газу зберігалось 16,2 млрд м³ природного газу, що на 5 млрд м³ (або на 45 %) більше ніж на початок попереднього кварталу та на 0,2 млрд м³ (або на 1 %) менше ніж на початок IV кварталу 2017 року (рис. 1.7). Водночас станом на кінець IV кварталу поточного року в підземних газосховищах зберігалось вже 13,9 млрд м³ природного газу, що

2. Оптовий ринок природного газу України

Оптова ціна, яка сформувалася на ринку природного газу України у IV кварталі 2018 року, становила 7 498 грн/тис. м³, що на 10 % більше порівняно з попереднім кварталом та на 27 % більше порівняно з IV кварталом 2017 року (рис. 2.1). Для аналізу чинників, які впливають на формування зазначеної ціни, оптовий ринок природного газу України умовно можна поділити на два сегменти: регульований та нерегульований.

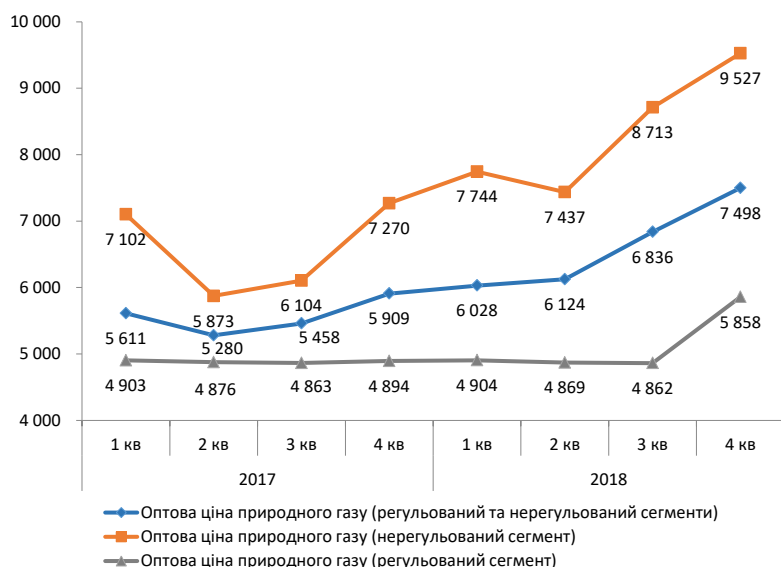

Рис. 2.1. Динаміка оптових цін на ринку природного газу, грн/тис. м³ (без ПДВ)

суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» (далі – Положення про ПСО 867).

Положенням про ПСО 187 у рамках оптового ринку природного газу було покладено спеціальні обов'язки на:

Регульований сегмент оптового ринку природного газу у IV кварталі 2018 року функціонував згідно зі статтею 11 Закону України «Про ринок природного газу» та постановами КМУ:

від 22.03.2017 № 187 «Про затвердження положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу», яка діяла з 01 квітня 2017 року до 01 листопада 2018 року (далі – Положення про ПСО 187);

від 19.10.2018 № 867 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на

АТ «Укргазвидобування» та АТ «ДАТ «Чорноморнафтогаз» – продавати видобутий природний газ НАК «Нафтогаз України» для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України «Міжнародний дитячий центр «Артек» на умовах та у порядку, що визначені Положенням про ПСО 187;

НАК «Нафтогаз України» – придбавати природний газ, видобутий АТ «Укргазвидобування» та АТ «ДАТ «Чорноморнафтогаз», для формування ресурсу природного газу для вищезазначених споживачів на умовах, визначених Положенням про ПСО 187, та в інших оптових продавців, у тому числі за кордоном, у випадку, коли обсяги видобутку товарного природного газу АТ «Укргазвидобування» та АТ «ДАТ «Чорноморнафтогаз» недостатні для формування зазначеного ресурсу природного газу;

НАК «Нафтогаз України» – продавати природний газ постачальникам, на яких Положенням про ПСО 187 покладено спеціальні обов'язки, для потреб побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державного підприємства України «Міжнародний дитячий центр «Артек» за цінами, на умовах та у порядку, що визначені Положенням про ПСО 187.

Положенням про ПСО 867 передбачено продовження дії всіх вищезазначених обов'язків, проте купівля НАК «Нафтогаз України» в АТ «Укргазвидобування» та АТ «ДАТ «Чорноморнафтогаз» природного газу для потреб виробників теплової енергії в рамках спеціальних обов'язків здійснюється для всіх категорій використання природного газу. Крім цього, на відміну від Положення про ПСО 187 продаж НАК «Нафтогаз України» природного газу постачальникам для потреб релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) в рамках дії Положення про ПСО 867 здійснюється за ціною, встановленою на одному рівні із ціною продажу природного газу для потреб побутових споживачів.

Протягом IV кварталу 2018 року середньозважена ціна оптового продажу природного газу АТ «Укргазвидобування» та АТ «ДАТ «Чорноморнафтогаз» для НАК «Нафтогаз України» становила 5 688 грн за тис. м³ (без ПДВ), що на 17 % більше ніж у попередньому кварталі (рис. 2.2). У цілому середньозважена оптова ціна природного газу на регульованому сегменті ринку в IV кварталі 2018 року зросла на 20 % та становила

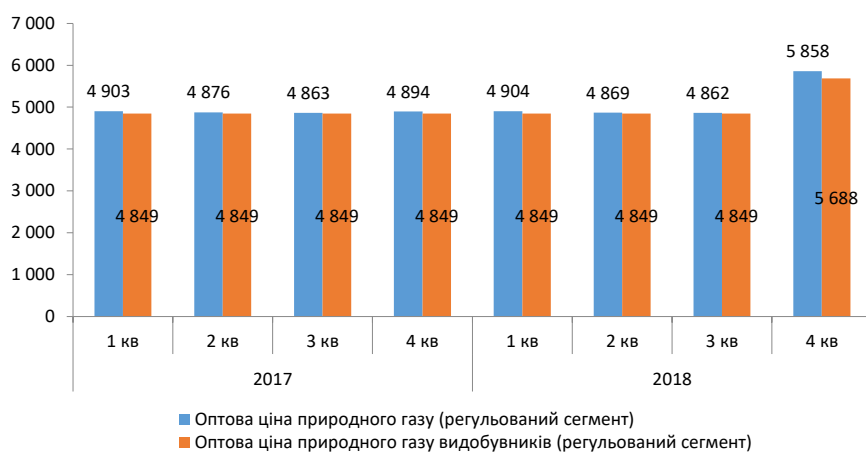

Рис. 2.2. Динаміка оптових цін на регульованому сегменті оптового ринку природного газу, грн/тис. м³ (без ПДВ)

5 858 грн/тис. м³ (без ПДВ). Зазначені зміни відбулись у зв'язку з набуттям чинності Положенням про ПСО 867, згідно з яким оптова ціна природного газу на регульованому сегменті ринку з 01 листопада 2018 року в середньому зросла на 26 %. Слід також відмітити, що останнє зростання ціни на регульованому сегменті оптового ринку природного газу було у III кварталі 2016 року.

Крім цього, середньозважена ціна оптового продажу НАК «Нафтогаз України» для постачальників, на яких Положеннями про ПСО 187 та 867 покладено спеціальні обов'язки, для потреб споживачів, визначених зазначеними Положеннями, протягом 2017 – 2018 років змінювалась за рахунок різниці в обсягах продажу природного газу постачальникам для потреб

релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності). Так, у рамках Положення про ПСО 187 ціна продажу природного газу НАК «Нафтогаз України» постачальникам для потреб релігійних організацій була вдвічі нижчою ніж ціна такого продажу для потреб населення, але з 01 листопада 2018 року зросла на 152 % та стала однаковою для всіх категорій споживачів, передбачених Положенням про ПСО 867.

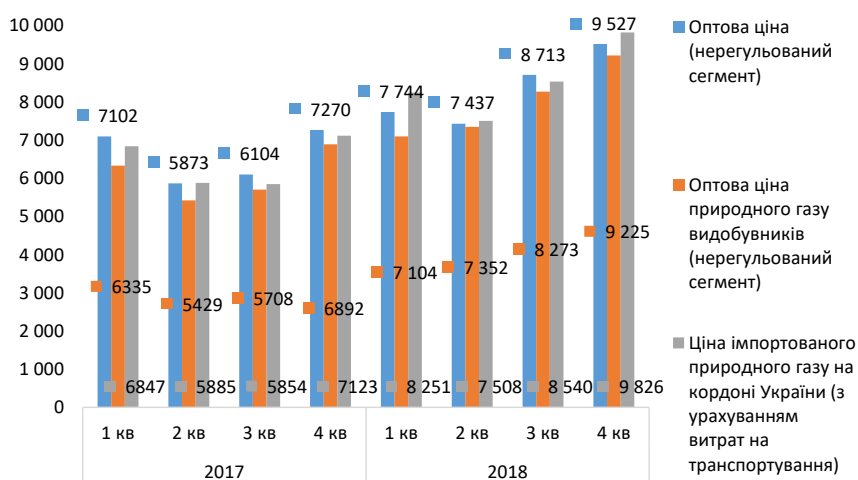

Рис. 2.3. Динаміка оптових цін на нерегульованому сегменті ринку природного газу, грн/тис. м³ (без ПДВ)

Тенденцію до зростання шостий квартал поспіль демонструвала оптова ціна видобувників природного газу, яка в IV кварталі 2018 року становила 9 225 грн/тис. м³ (без ПДВ), що на 952 грн/тис. м³ (або на 11,5 %) більше ніж у III кварталі 2018 року та на 2 332 грн/тис. м³ (або на 34 %) більше ніж у IV кварталі попереднього року.

У IV кварталі 2018 року відбулося суттєве зростання ціни імпортованого природного газу у порівнянні з III кварталом 2018 року на 1 286 грн/тис. м³ (або на 15,1 %) та в порівнянні з IV кварталом 2017 року – на 2 703 грн/тис. м³ (або на 38 %). Слід також зазначити, що середньозважена оптова ціна природного газу в IV кварталі 2018 року була нижчою за ціну імпортованого природного газу на кордоні України на 3 %, що може бути пов'язано з нижчою ціною продажу природного газу оптовими продавцями-видобувниками, а також продажем природного газу з газосховищ, який було закуплено за нижчими цінами та закачано до газосховищ у попередні періоди.

Таким чином, оптова ціна на регульованому сегменті ринку природного газу в IV кварталі 2018 року була нижчою ніж оптова ціна на газ на нерегульованому сегменті оптового ринку на 3 669 грн/тис. м³ (39 %). Разом з тим така різниця в аналогічний період 2017 року складала 2 376 грн/тис. м³ (33 %).

З метою балансування газотранспортної системи оператор ГТС закуповує природний газ на оптовому ринку згідно з процедурою, встановленою законодавством. Ціна закупівлі природного газу оператором ГТС, витрати на його транспортування, зберігання та інші витрати, пов'язані із закупівлею цього газу, формують базову ціну газу (далі – БЦГ).

У разі якщо замовники послуг транспортування у встановлені законодавством терміни не врегулювали свій негативний небаланс, вони згідно із законодавством отримують від оператора ГТС послугу балансування за базовою ціною газу (якщо негативний небаланс становить менше 5 %) або за базовою ціною газу з урахуванням коефіцієнта компенсації в розмірі 1,2 (якщо негативний небаланс становить більше 5 %).

У IV кварталі 2018 року БЦГ без коефіцієнта компенсації знизилась на 8 % у порівнянні з попереднім кварталом та приблизно була на одному рівні з оптовою ціною на ринку природного газу з вільним ціноутворенням (рис. 2.4). Слід також зазначити, що в попередньому кварталі БЦГ без коефіцієнта компенсації була найвищою протягом 2017 – 2018 рр. та становила 10 423 грн за тис. м³ (без ПДВ), що на 20 % більше ніж оптова ціна природного газу (нерегульований сегмент) у відповідному періоді.

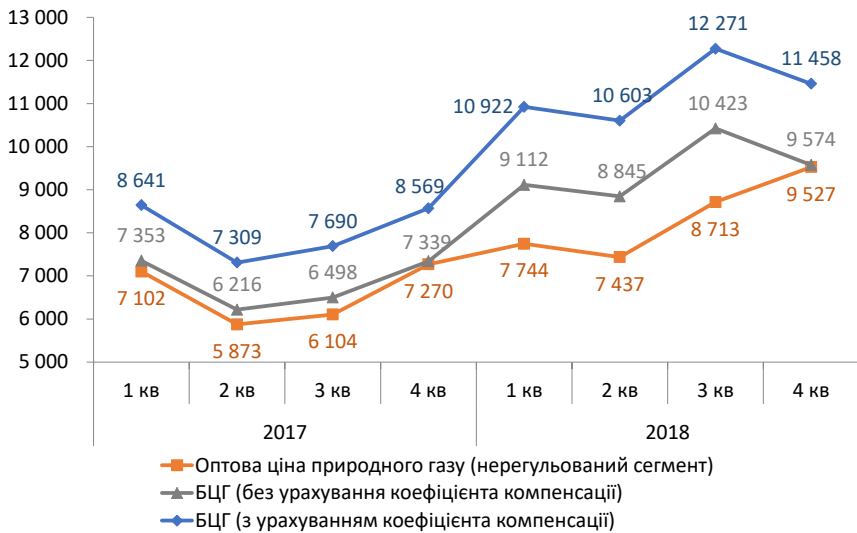

Рис. 2.4. Динаміка оптової ціни природного газу (нерегульований сегмент), БЦГ з та без урахування коефіцієнта компенсації, грн/тис. м³ (без ПДВ)

Слід зазначити, що БЦГ, яка перебуває приблизно на одному рівні з оптовою ринковою ціною, може недостатньо стимулювати замовників послуг транспортування врегульовувати свої небаланси самостійно. БЦГ (з урахуванням коефіцієнта компенсації), згідно з якою замовники послуг транспортування з негативним небалансом оплатили оператору ГТС послуги балансування, у IV кварталі 2018 року становила 11 458 грн за тис. м³ (без ПДВ), що на 7 % менше ніж у

попередньому кварталі та на 34 % більше ніж у IV кварталі 2017 року.

Частка наданих послуг балансування оператором ГТС замовникам послуг балансування з негативним небалансом більше 5 % у загальному обсязі наданих послуг балансування у 2018 році була значно меншою ніж у 2017 році (рис. 2.5). А в цілому розмір негативних небалансів, які не були врегульовані замовниками послуг транспортування, збільшується в опалювальний період та зменшується у міжопалювальний, що пов'язано із нерівномірністю споживання природного газу протягом року. Крім цього, слід зазначити, що у 2018 році кількість замовників послуг транспортування, яким надавалась послуга балансування, у середньому становила 34 замовники, що на 8 замовників менше у порівнянні з 2017 роком (42 замовники).

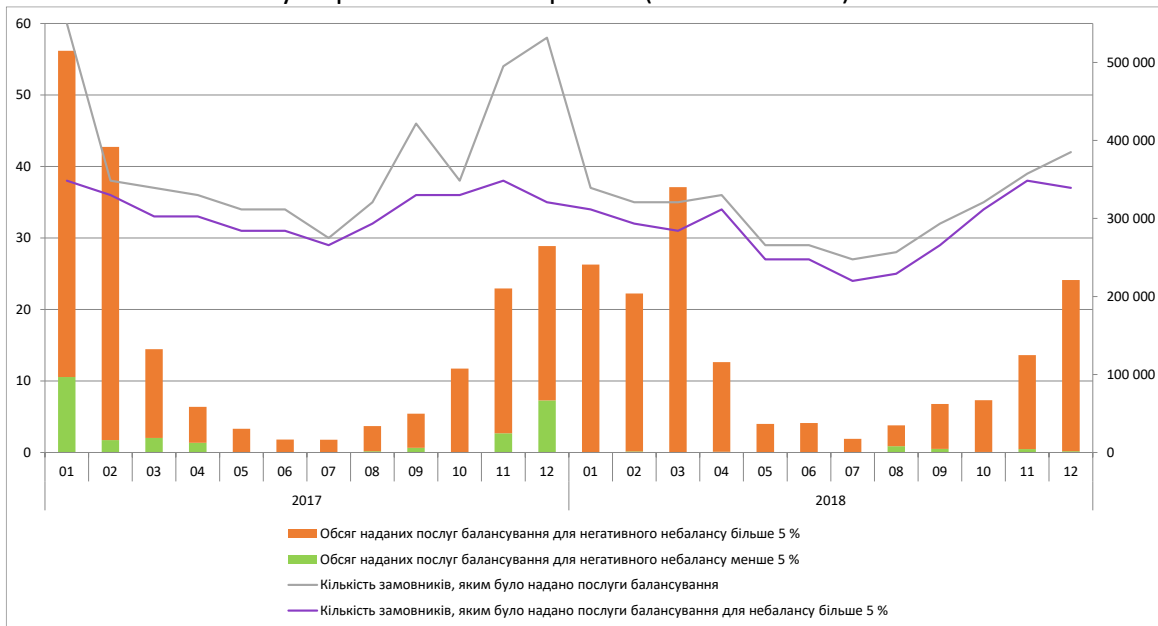

Рис. 2.5. Динаміка обсягів наданих оператором ГТС послуг балансування та кількості замовників послуг транспортування, яким було надано зазначені послуги (за даними АТ «Укртрансгаз»), од/тис. м³

Нерегулювання замовниками послуг своїх небалансів, імовірно, пов'язано із недостатньою ліквідністю оптового ринку природного газу та недостатністю стимулів для замовників послуг транспортування здійснювати купівлю-продаж природного газу на оптовому ринку для балансування. Запровадження добового балансування сприятиме розвитку ліквідності

короткострокового оптового ринку (купівля-продаж природного газу в межах однієї доби) та лібералізації ринку природного газу в цілому.

3. Роздрібний ринок природного газу України

Роздрібна ціна на природний газ для побутових споживачів не змінювалась з IV кварталу 2017 року, а в IV кварталі 2018 року зросла на 22 % та становила 6 186 грн/тис. м³ (рис. 3.1). При цьому середньозважена роздрібна ціна природного газу для побутових споживачів у IV кварталі 2018 року становила 8 085 грн/тис. м³, що на 4 % менше у порівнянні з попереднім кварталом та на 23 % більше порівняно з IV кварталом 2017 року.

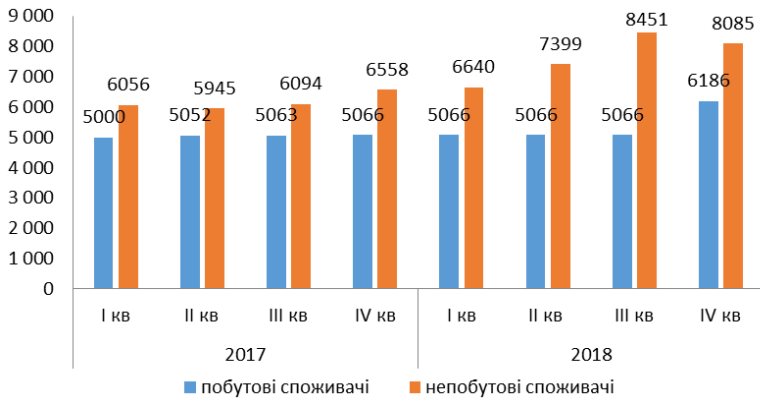

Рис. 3.1. Динаміка цін на роздрібному ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування та розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

Зростання роздрібною ціною для побутових споживачів та її зниження для непобутових відбулось у листопаді 2018 року (рис. 3.2). Так, у порівнянні з жовтнем 2018 року ціна на природний газ для побутових споживачів зросла на 1 326 грн/тис. м³ (або на 26 %), а для непобутових знизилась на 1 365 грн/тис. м³ (або на 14 %). Крім цього, у грудні 2018 року ціна для побутових споживачів залишилась незмінною порівняно з листопадом, а для непобутових споживачів продовжила знижуватись та становила 7 515 грн/тис. м³, що на 7 % менше ніж у листопаді та на 20 % менше ніж у жовтні.

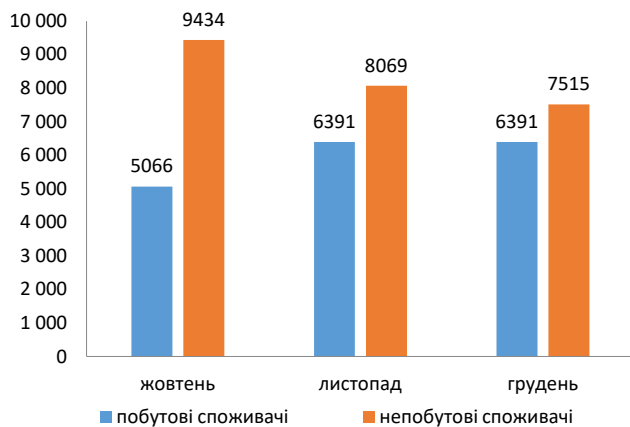

Рис. 3.2. Динаміка цін на роздрібному ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування та розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

Для аналізу чинників, які впливають на формування роздрібною ціною, роздрібний ринок можна умовно поділити на регульований та нерегульований сегменти. У IV кварталі 2018 року регульований сегмент функціонував згідно зі статтею 11 Закону України «Про ринок природного газу» та Положеннями про ПСО 187 та 867, якими було покладено спеціальні обов'язки на:

постачальників природного газу – постачати природний газ побутовим споживачам, релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та державному підприємству України «Міжнародний дитячий центр «Артек» за

цінами, на умовах та у порядку, що визначені Положеннями про ПСО 187 та 867;

НАК «Нафтогаз України» – постачати природний газ виробникам теплової енергії для виробництва теплової та електричної енергії за цінами, на умовах та у порядку, визначених Положеннями про ПСО 187 та 867.

Роздрібна ціна на регульованому сегменті ринку природного газу суттєво змінилась у IV кварталі 2018 року у зв'язку з набуттям чинності Положенням про ПСО 867 з 01 листопада 2018 року (рис. 3.3).

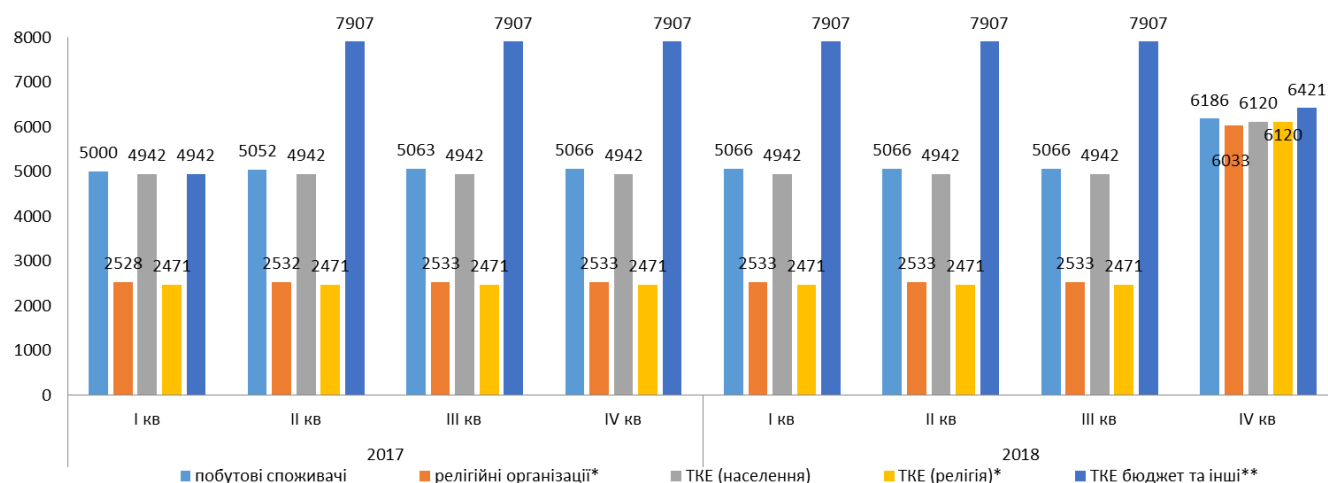

Рис. 3.3. Динаміка цін на регульованому сегменті роздрібною ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування та розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

Найбільше зросли ціни для релігійних організацій та ціни для виробників теплової енергії (надання послуг з опалення та постачання гарячої води релігійним організаціям³). Так, до 01 листопада 2018 року ціна на природний газ для релігійних організацій була вдвічі нижчою за ціну на природний газ для побутових споживачів, а ціна для виробників теплової енергії (надання послуг з опалення та постачання гарячої води релігійним організаціям⁴) була вдвічі нижчою за ціну на природний газ для виробників теплової енергії (надання послуг з опалення та постачання гарячої води населенню). Після набуття чинності Положенням про ПСО 867 зазначені ціни були визначені на одному рівні. Таким чином, підвищення роздрібною ціни для релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) у IV кварталі 2018 року становило 138 %, а для виробників теплової енергії (надання послуг з опалення та постачання гарячої води релігійним організаціям⁵) – 148 %.

Ціна на природний газ для виробників теплової енергії (для потреб бюджетних організацій та інших суб'єктів господарювання, визначених Положеннями про ПСО 187 та 758⁶) підвищилась у другому кварталі 2017 року на 60 % у зв'язку з введенням у дію нових вимог Положенням про ПСО 187, які передбачають застосування коефіцієнта 1,6 до ціни постачання природного газу НАК «Нафтогаз України» для потреб виробників теплової та електричної енергії. Після набуття чинності Положенням про ПСО 867 ціна на природний газ для виробників теплової енергії була встановлена на одному рівні для всіх категорій споживання природного газу, у наслідок чого в IV кварталі 2018 року ціна на природний газ для виробників теплової енергії (для потреб бюджетних організацій та інших суб'єктів господарювання) знизилась на 19 % (або на 1 487 грн/тис. м³) порівняно з попереднім кварталом.

Таким чином, роздрібні ціни для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності), виробників теплової енергії (для потреб населення, релігійних, бюджетних організацій та інших) у IV кварталі

³ крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності

⁴ крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності

⁵ крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності

⁶ у 2017 році (до 01 квітня) діяла постанова КМУ від 01.10.2015 № 758 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу (відносини у перехідний період)»

2018 року були майже на одному рівні. У цілому середньозважена роздрібна ціна побутових та непобутових споживачів, яка сформувалась на регульованому сегменті ринку природного газу, у IV кварталі 2018 року становила 6 201 грн/тис. м³ (без ПДВ), що на 41 % менше ніж роздрібна ціна на ринку природного газу із вільним ціноутворенням за аналогічний період.

Динаміку роздрібних цін на регульованому ринку природного газу у IV кварталі 2018 року в розрізі кожного місяця показано на рис. 3.4. Отже, як було зазначено вище, зміни в цінах на регульованому сегменті ринку відбулись з 01 листопада 2018 року з набуттям чинності Положення про ПСО 867, а саме:

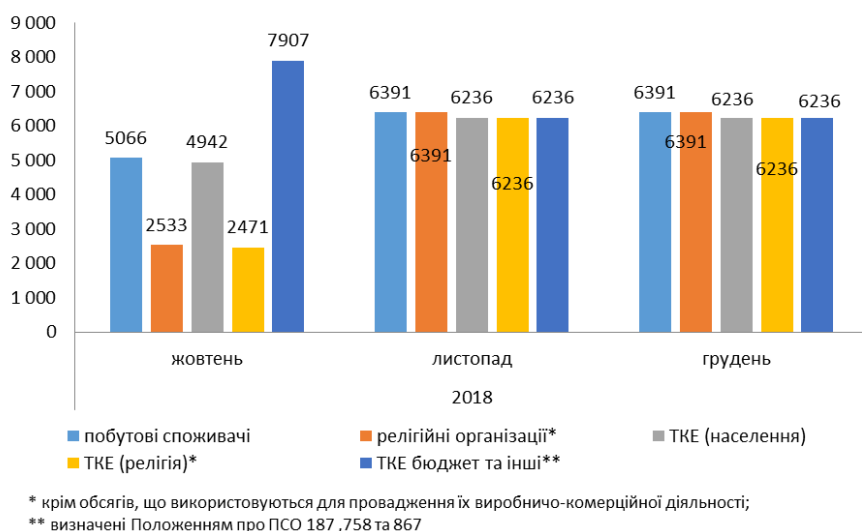

Рис. 3.4. Динаміка цін на регульованому сегменті роздрібного ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування та розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

ціни для побутових споживачів та для виробників теплової енергії (надання послуг з опалення та постачання гарячої води населенню) зросли в листопаді на 26 % порівняно з жовтнем 2018 року;

ціни для релігійних організацій та для виробників теплової енергії (надання послуг з опалення та постачання гарячої води релігійним організаціям⁷) у листопаді зросли на 152 % порівняно з жовтнем 2018 року;

ціна на природний газ для виробників теплової енергії (для потреб бюджетних організацій та інших суб'єктів господарювання, визначених Положенням про ПСО 187) знизилась у листопаді на 21 % порівняно з жовтнем 2018 року.

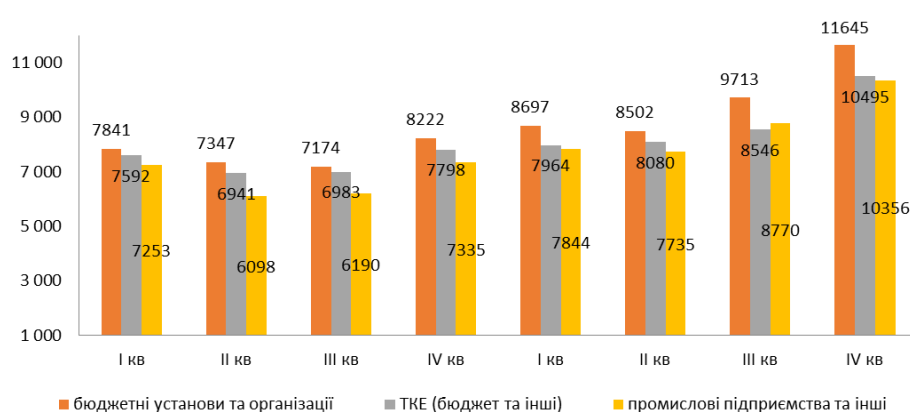

Рис. 3.5. Динаміка цін на нерегульованому сегменті роздрібного ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування та розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

На нерегульованому сегменті роздрібного ринку природного газу ціна природного газу для бюджетних установ та організацій, промислових підприємств та інших суб'єктів господарювання у IV кварталі 2018 року зросла у порівнянні з III кварталом 2018 року на 1 932 грн/тис. м³ (19,9 %) та 1 586 грн/тис. м³ (18 %) відповідно, для виробників

теплової енергії для потреб бюджетних установ та інших зросла на 1 949 грн/тис. м³ (22,8 %) та становила 10 495 грн/тис. м³ (рис. 3.5). Водночас порівняно з IV кварталом 2017 року ціна природного газу для бюджетних установ та організацій, виробників теплової енергії для бюджетних установ та організацій та інших, промислових підприємств та інших суб'єктів господарювання у IV кварталі 2018 року зросла на 3 423 грн/тис. м³ (або на 41,6 %), 2 697 грн/тис.

⁷ крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності

м³ (або на 34,6 %) та 3 021 грн/тис. м³ (або на 41,2 %) відповідно. Таким чином, у порівнянні з IV кварталом 2017 року найвищі темпи зростання у IV кварталі 2018 року демонструвала ціна на газ для бюджетних установ та організацій, а також промислових підприємств та інших. Слід зазначити, що серед споживачів на нерегульованому сегменті роздрібного ринку ціна для бюджетних установ та організацій залишається найвищою.

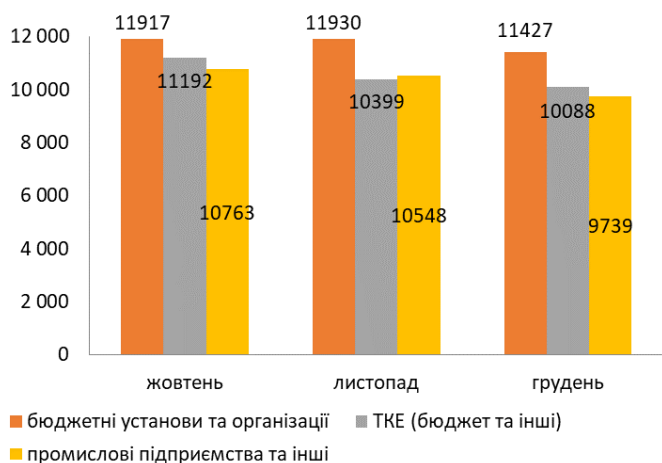

Рис. 3.6. Динаміка цін на нерегульованому сегменті роздрібного ринку природного газу (без урахування тарифів на транспортування та розподіл природного газу та ПДВ), грн/тис. м³

Разом з тим протягом IV кварталу 2018 року (жовтень – грудень) ціни на природний газ на нерегульованому сегменті роздрібного ринку для всіх категорій споживачів показали тенденцію до зниження. Винятком була ціна для бюджетних установ та організацій, яка в листопаді 2018 року несуттєво зросла порівняно з жовтнем 2018 року. Так, на кінець IV кварталу 2018 року ціна для бюджетних установ та організацій у порівнянні з початком кварталу зменшилась на 491 грн/тис. м³ (або на 4,1 %), для ТКЕ (бюджет та інші) – на 1 104 грн/тис. м³ (або 9,9 %), для промислових підприємств та інших – на 1 025 грн/тис. м³ (або на 9,5 %) (рис. 3.6).

4. Короткий огляд європейських газових ринків у III кварталі 2018 року⁸

- У III кварталі 2018 року обсяги споживання природного газу в ЄС були майже на 5 % нижче ніж у відповідному періоді 2017 року. Хоча в ЄС обсяги виробництва електричної енергії електростанціями, які працюють на природному газі, зросли на 6 %, менший попит в енергоємній промисловості та «м'якша» ніж зазвичай температура повітря у вересні-місяці сприяли загальному зменшенню споживання природного газу. В абсолютних числах обсяг споживання природного газу у III кварталі 2018 року склав 78 млрд м³, що на 5 млрд м³ менше ніж у відповідному кварталі попереднього року. Протягом трьох перших кварталів 2018 року загальне споживання природного газу в ЄС склало 333 млрд м³, що на 1 % менше у порівнянні з відповідним періодом попереднього року.
- Обсяг видобутку природного газу в ЄС у III кварталі 2018 року впав на 7 % у порівнянні з відповідним періодом 2017 року та склав 28 млрд м³. У Нідерландах – найбільшому видобувнику природного газу в ЄС – обсяг видобутку впав на 16 %, а у Великобританії зріс лише на 4 %. Очікується, що в Нідерландах обсяг власного видобутку природного газу продовжить знижуватись. На 2018 газовий рік у Нідерландах встановлено ліміт на обсяги видобутку природного газу на газовому родовищі Гронінген на рівні 19 млрд м³, який буде поступово знижено до 5 млрд м³ до 2023 року. Інші газові родовища в країні, ймовірно, не зможуть компенсувати таке значне падіння. Протягом трьох перших кварталів 2018 року загальний видобуток природного газу в ЄС склав 90 млрд м³, що на 7 % менше ніж у відповідний період 2017 року.

⁸ Quarterly Report on European Gas Markets, Volume 11 (issue 3; third quarter of 2018) https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/quarterly_report_on_european_gas_markets_q3_2018.pdf

- Водночас із падінням споживання чистий імпорт природного газу у ЄС у III кварталі 2018 року також зменшився на 3 % у порівнянні з III кварталом 2017 року. Обсяг імпорту з Росії зріс лише на 2 % у порівнянні з відповідним періодом минулого року, а імпорт з Норвегії зменшився на 1 %. Але суттєво зріс обсяг імпорту природного газу з Алжиру та Лівії – більше ніж на 20 %, у той час як обсяг імпорту LNG у III кварталі 2018 року знизився. У III кварталі 2018 року загальний обсяг чистого імпорту природного газу склав 85 млрд м³, водночас за три перші квартали 2018 року цей обсяг склав 263 млрд м³ (на 1 % більше ніж у відповідному періоді попереднього року).
- Поставки природного газу з Росії трубопровідним транспортом залишаються основним джерелом імпорту ЄС, що складає 47 % від загального обсягу імпорту природного газу ЄС у III кварталі 2018 року – на 3 п. п. більше ніж у відповідному періоді 2017 року. Крім того, імпортні поставки з Норвегії склали 34 %, імпорт LNG – 11 %, а трубопровідні поставки з Північної Африки – 8 %. У зв'язку із суттєвим зростанням середньої ціни імпортованого природного газу ЄС протягом періоду III квартал 2017 року – III квартал 2018 року на 37 % (з 17 євро/МВт*год до 23 євро/МВт*год) сумарна вартість імпортованого природного газу країнами ЄС у III кварталі 2018 року зросла до 23 млрд євро, що на 33 % більше ніж в аналогічному періоді попереднього року.
- У III кварталі 2018 року Україна залишалася основним маршрутом для поставок російського газу до країн ЄС, транспортуючи 48 % від загальних обсягів поставок природного газу з Росії (19 млрд м³). Через ремонтні роботи на трубопроводах Північний потік та Ямал у липні 2018 року частка Північного потоку склала 30 % (12 млрд м³), а частка поставок через територію Білорусі – 23 % (9 млрд м³) від загального обсягу імпорту природного газу з Росії до ЄС у III кварталі 2018 року.
- Європейська комісія продовжила роботу щодо укладення майбутніх довгострокових контрактів на транзит газу після завершення дії контракту між Україною та Росією в кінці 2019 року. У липні 2018 року відбулася тристороння зустріч на високому рівні між ЄС, Україною та Росією, після якої було проведено ряд технічних зустрічей.
- Імпортні поставки LNG до ЄС у III кварталі 2018 року зменшилися на 8 % у порівнянні з III кварталом 2017 року та були на 9 % нижче ніж у II кварталі 2018 року. На відміну від попередніх двох років улітку 2018 року обсяг імпорту LNG не зріс у зв'язку із незвичною ціновою премією азійських ринків по відношенню до європейських у цей період року, що змістило поставки LNG у сторону Азії та навіть сприяло реекспорту LNG з Європи в регіони з вищими цінами.
- У III кварталі 2018 року Катар залишався основним постачальником LNG до ЄС із часткою 43 %, за ним слідує Нігерія (17 %) та Алжир (12 %). Частка США склала лише 3 %. Однак після зустрічі Президента Європейської комісії Жан-Клода Юнкера та Президента США Дональда Трампа у липні 2018 року щодо збільшення обсягів поставок LNG з США до Європи польська нафтогазова компанія PGNiG з метою диверсифікації джерел постачання природного газу протягом останніх місяців уклала довгострокові контракти на імпорт LNG з компаніями із США. У кінці 2018 року обсяги імпорту LNG із США в ЄС почали суттєво зростати.
- Рівень наповнення газосховищ збільшився з початку III кварталу 2018 року – з рівня навіть нижчого ніж у 2017 році (станом на 30 червня середній рівень наповнення газосховищ становив 49 % порівняно з 51,2 % роком раніше) до 82,7 % до кінця вересня, що все одно на 1,8 % менше ніж роком раніше. Ціни «спот» на природний газ були вищими ніж ціни на форвардні контракти протягом кварталу, що збільшило вартість для замовників послуг транспортування закачування природного газу до газосховищ.
- Ціни «спот» на європейських газових хабах значно зросли у III кварталі 2018 року та у вересні-місяці досягли найвищого середньомісячного значення (27 – 29 євро/МВт*год),

починаючи з грудня 2013 року (рис. 4.1). Значне зростання ціни на нафту (у кінці вересня – найвище значення за останні чотири роки) та загалом високі ціни на енергоносії разом із значними обсягами закачування природного газу сприяли росту цін на газових хабах у цей період. Ціни на газ, прив'язані до індексу нафти, були у тренді із ціною на нафту, яка зростала, починаючи з початку 2018 року.

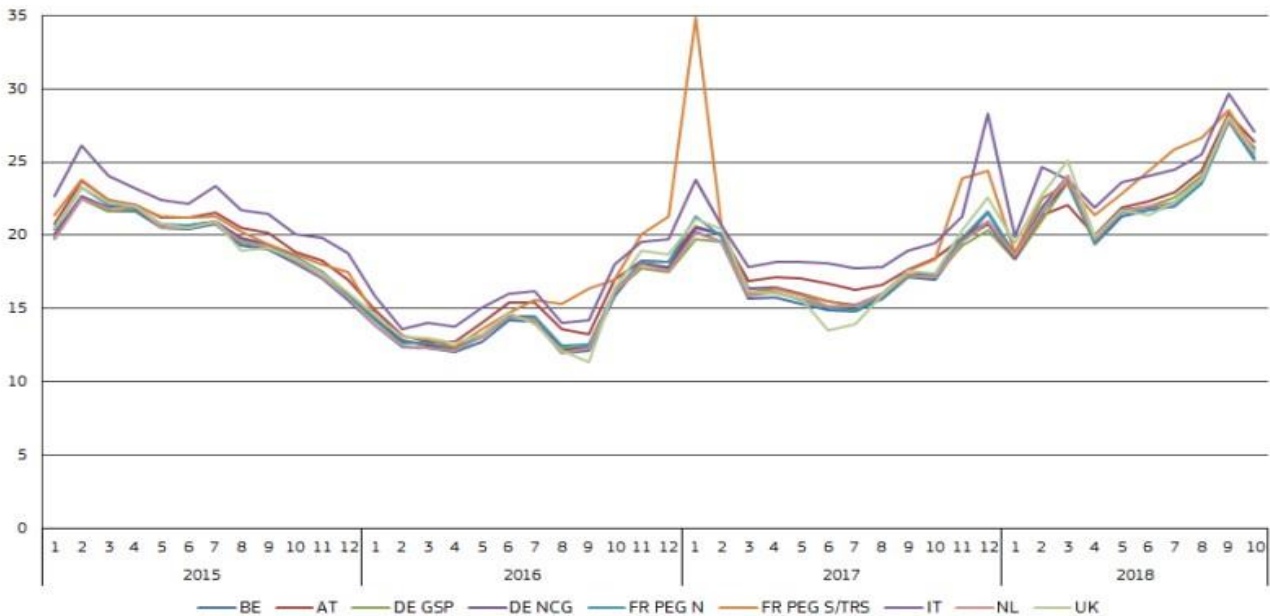

Рис. 4.1. Динаміка цін на природний газ на європейських газових хабах, євро/МВт/год

- Ліквідність на європейських газових хабах зросла у III кварталі 2018 року на 4 % у порівнянні з відповідним періодом минулого року (рис. 4.2). Частка голландського хабу TTF у загальних обсягах торгівлі зросла до 58 %, у той час як частка британського хабу впала до 31 %, забезпечивши нарощення переваги хабу TTF над британським NBP.

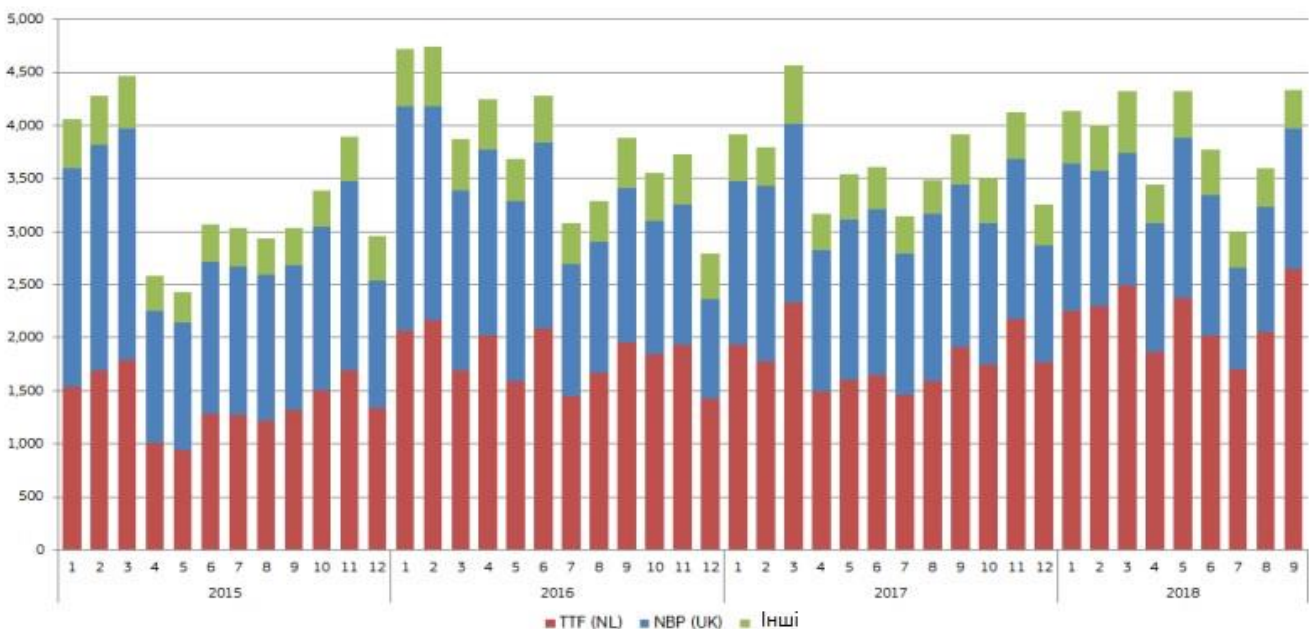

Рис. 4.2. Динаміка обсягів торгівлі природним газом на європейських газових хабах, ТВт*год

- Роздрібні ціни на природний газ для побутових споживачів у III кварталі 2018 року були стабільними. Однак зростання оптової ціни на природний газ почало впливати на роздрібні ціни для промислових споживачів, які у III кварталі 2018 року зросли на 10 % у порівнянні з відповідним періодом 2017 року.